

Розглянь репродукції та порівняй зображення котів на картинах: «Кішка» Дреми Толле Перрі; «Котик» Валентини Матвієнко. У чому відмінність між ними? Обґрунтуй відповідь. Яке зображення kota сподобалось тобі більше? Чому? Склади твір-опис тварини за однією з картин у художньому стилі [3, с. 98].

Отже, інтеграція мистецького компонента є ефективним засобом розвитку уяви учнів, допомагає урізноманітнити урок, сприяє підвищенню продуктивності, запам'ятовування матеріалу та опануванню нових вмінь.

Список використаної літератури

1. Лобанчук О.А. Способи інтеграції видів художньої діяльності на уроках мови. *Зміст і технології шкільної освіти*. Матеріали звітної наукової конференції 30–31 березня 2004 р. Ч. 1. С.110–111.
2. Нова школа – простір освітніх можливостей: Проект для обговорення: група упор. Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова [та ін.]; за заг. ред. Михайла Грищенка. URL: http://kafedraooiuv.org.ua/mon_koncepc_ja-nova_ukrajinska_shkola.pdf/
3. Українська мова : підруч. для 5 кл. закл. загал. серед. освіти / Л. Гапон, О. Грабовська, О. Петришина, О. Підручняк. Тернопіль : Підручники і посібники, 2022. 320 с.
4. Українська мова : підруч. для 5 кл. закл. загал. серед. освіти / А.Онатій, Т.Ткачук. Тернопіль : Навчальна книга «Богдан». 287 с.
5. Шильцова Л.М. Інтегровані уроки рідної мови й мовлення в початковій школі. Харків : Веста: Видавництво «Ранок», 2008. 176 с.

Румма Катерина

студентка факультету української філології Криворізького державного педагогічного університету. Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Шарманова Н. М.

ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З ПОЗИЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО ТА ВИХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

У час стрімкого національного відродження українського суспільства, підвищення рівня національної самоідентичності, пошук оптимальних засобів мовного впливу на особистість учня, а також шляхів для підвищення ефективності навчально-виховного процесу на уроках рідної мови є рушійною силою педагогічних і лінгводидактичних досліджень. Проблема культури спілкування школярів старшої школи не може оминати увагою роботу із фразеологічним матеріалом, зокрема й паремійним багатством української мови з огляду на ту важливу роль, яку відіграють прислів'я і приказки задля «розвитку цілісного уявлення про мову як національно-культурний феномен, розуміння національної своєрідності української мовної картини світу, знання констант української національної культури, концептуальних лінгвокультурем та ін.» [3].

Проблема педагогічного потенціалу паремій та їх використання в освітній практиці охоплює предметне поле наукових студій з культурології, філософії, психології, педагогіки, фольклористики тощо [1]. До вивчення особливостей цих лінгвоодиниць зверталися у своїх розвідках В. Жайворонок, В. Калашник, Ж. Колоїз М. Лановик, З. Лановик, Н. Малюга, М. Номис, М.Пазяк, Н. Шарманова та ін.

У цілому ряді паремій, що здійснюють подібну когнітивну обробку певних знань про світ, можна відкрити не тільки елементи соціально-етичних норм, а й побачити в них систему загальнолюдських позитивних і негативних оцінок, тобто орієнтацій на практику виховання, розкриття культурно-національного багатства. Важливою особливістю цих одиниць є те, що в них осмислено найважливіші ціннісні категорії, як-от: життя, смерть, доля, здоров'я, щастя, кохання. На нашу думку, досить показовими з позиції

виховних ідеалів, відображення гуманних і сімейних цінностей можуть бути паремії на позначення любові і кохання.

Під час опрацювання фразеологічного матеріалу у старшій школі варто звернути увагу на паремії, які демонструють позитивну оцінку кохання, зокрема й через поняття духовності, релігійну складову життя кожної людини. Наприклад: *Де любов, там сам Бог перебуває* [4, с. 422]; *Вірному кохання і Бог не противник* [4, с. 388]. Важливо акцентувати на тому, що це почуття є світлим (*Любові і світла не сховати* [4, с. 56]; *Не втаїться кохання, як в мішку шило*) [4, с. 57]; сильним (*Любов гори верне*) [4, с. 56]; нескінченним (*Любов як перстень, не має кінця*) [4, с. 56]; індивідуальним, несхожим на інші (*Кому, як болото, а кому, як золото* [4, с. 57]; *Хто любить дівиці, а хто паляниці*) [4, с. 57];. Любов пов'язана з такою важливою моральною категорією як вірність, що передбачає злагоджені стосунки між коханими, близьким по духу людьми, і, безперечно, є запорукою щасливого життя, а саме: *Без вірного друга великая туга* [4, с. 147]; *Де двоє, там рада, а де третій – там зрада* [4, с. 147]; *Хто вірно кохає, той часто вітає* [4, с. 148].

Із почуттями душевної прив'язаності можна розглянути й такі паремії, що ілюструють естетичну категорію «красивий». Проаналізований мовний матеріал вказує на те, що краса дівчини, жінки отримує позитивну оцінку в українських прислів'ях і приказках. Наприклад: *Не тив би, не їв би, все на милу глядів би* [4, с. 370]; *Як з красною жінкою одружитися, то є на кого подивитися* [4, с. 371]; *Треба красно ходити, будуть хлопці любити* [4, с. 371]; *Любиш мене убрану, люби й неубрану* [4, с. 372]; *Не люби мене, коли я до церкви йду, а люби мене, коли я коло печі стою* [4, с. 373].

В українських пареміях синтезована культурно-національна інформація про цінність подружнього життя, адже для більшості українців родина є найголовнішим у житті. У шкільній практиці можна звернути увагу на такі паремії: *Без жінки мужчина – як без хвоста скотина* [4, с. 489]; *Жінка без*

мужа і жити не дужа [4, с. 488]; *Без чоловіка – то так, як без голови, є що їсти й пити, та нема з ким говорити* [4, с. 489].

На окреме коментування заслуговують паремії, які репрезентують і негативні переживання та емоційні стани, що корелюють з любов'ю і коханням. Аналіз мовних одиниць демонструє такі емоційні реакції, як-от: ненависть (*Любов викликає любов, а ненависть – ненависть*) [4, с. 367]; ревності (*Бачать очі ревниві дальше, ніж орлині* [4, с. 367]; *Хто ревнує, той не любить*) [4, с. 367]; страждання (*Гірша любов від болю, як не дає спокою*) [4, с. 369]; вимушене терпіння (*Кого люблю, того й терплю* [4, с. 278]; *Стерпиться – злюбиться* [4, с. 278]; *Голову любить, а волосся дере* [4, с. 279]; *Хто кого любить, той того чубить*) [4, с. 279]; горе (*У моря багато горя, а у любові ще більше*) [4, с. 367].

У виховному аспекті потрібно охарактеризувати семантичні особливості паремій на позначення подружньої зради, які, очевидно, мають негативну конотацію. Наприклад: *Не скакай в чужу гречку, бо лихо тобі буде* [4, с. 445]; *Не за те бито, що ходила в жито, але за те, що дома не ночувала* [4, с. 487]. В українській паремійній системі загалом спостерігається засудження зради, негативна оцінка якої мотивується образами болю, рани, а саме: *Чим більша любов, тим глибша рана після зради* [4, с. 367].

Отже, паремійна картина світу українців характеризує базові цінності національної культури, поєднуючи їх у межах лаконічного тексту, і пояснює суть одного явища за рахунок зіставлення з іншим. Паремії мають значний виховний потенціал через демонстрацію ключових емоцій і переживань, які впливають на поведінку й життєві принципи людини.

Список використаної літератури

1. Мафтин Л., Шевчук К. Педагогічний потенціал українських народних паремій. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : науковий журнал. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2019. № 10 (94). С. 160–176.

2.Прислів'я та приказки : Людина. Родинне життя. Риси характеру / Упоряд. М. М. Пазяк. Київ, 1990. 528 с.

3.Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. Українська мова : 10-11класи. Профільний рівень / Мацько Л. І., Груба Т. Л., Семенов О. М., Симоненко Т. В. (наказ МОН України № 1407 від 23.10.2017р.).

4.Українські приказки, прислів'я і таке ін. / Упоряд. М. Номис. Київ, 1993. 768 с.

Смик Віталія

студентка групи СОУМа-32 факультету філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Науковий керівник – кандидат філологічних наук, викладач кафедри української мови та методики її навчання Гапон Леся.

ФОРМУВАННЯ НАСКРІЗНОЇ НАВИЧКИ «ЧИТАННЯ З РОЗУМІННЯМ» НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Якість життя дорослої людини значною мірою залежить від якості освіти. Тож сучасна шкільна система України має бути конкурентоспроможною і високоефективною. Саме на це спрямована реформа «Нова українська школа» (далі – НУШ), анонсована 2016 року. У 2018 – 2021 роках НУШ запроваджено в початковій школі. З 2022 року реформа охопила 5-ті та пілотні 6-ті класи.

В основі освітніх змін – діяльнісний, компетентнісний та особистісно орієнтований підходи, про реалізацію яких у мовні царині писали лінгводидакти Н. Голуб, О. Горошкіна. М. Пентилюк. Проблему формування читацької грамотності опрацьовували Н. Бондаренко В. Новосьолова. Інформацію про стратегії критичного читання знаходимо в працях О. Пометун.

Наскрізні вміння (далі – НВ) як комплекс неспеціалізованих, надпредметних умінь, які відповідають за успішне навчання і майбутній професійній розвиток, високу продуктивність досить детально описано в